

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-06-30

Diarienummer SMF-2023-01137

Handläggare

Anna Säfsten, Ingela Thörnqvist

Telefon: 031-358 23 63

E-post: anna.safsten@stadsmiljo.goteborg.se

Delrapportering i uppdraget att ta fram en klimatanpassningsplan – uppdrag till stadens nämnder och styrelser att analysera klimateffekternas konsekvenser och åtgärdsbehov för sin verksamhet

Förslag till beslut

Stadsmiljönämnden godkänner stadsmiljöförvaltningens förslag till åtgärdsbehov för klimatanpassning i Göteborgs Stad (enligt bilaga 1 till tjänsteutlåtandet).

Sammanfattning

I kommunfullmäktiges budget för 2022 fick kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en klimatanpassningsplan för staden. En genomgång av nuläget pekade på behov av ett övergripande och gemensamt anpassningsarbete.

Syftet med klimatanpassningsplanen är att staden ska stå rustad för ett förändrat klimat där stadens verksamhet och människors livsmiljöer och hälsa kan upprätthållas. Planen ska omfatta ett brett perspektiv på samtliga klimateffekter och verksamheter där fokus ligger på staden som verksamhetsutövare och fastighetsägare.

Utgångspunkten i arbetet är en cyklisk process som gör det möjligt att löpande integrera ny kunskap, identifiera behov och hantera osäkerheter och förändrade förhållanden. Processen innebär ett stegvist arbete med att analysera riskerna, identifiera åtgärdsbehov, ta fram och besluta om prioriterade åtgärder, genomföra åtgärderna, samt följa upp och vid behov justera processen inför nästa cykel. Arbetet behöver ske växelvis; ett analys- och bedömningsarbete ute i verksamheterna och en central samordning och prioritering av åtgärderna under ledning av kommunstyrelsen.

För att säkra framdrift i arbetet med planen beslutade kommunfullmäktige om ett uppdrag till stadens nämnder och styrelser att analysera klimateffekternas påverkan och konsekvenser för sin verksamhet, samt identifiera och nominera åtgärdsbehov till planen. Verksamheternas åtgärdsbedömningar ska ses som förslag till åtgärder som sammantaget utgör ett underlag för kommande steg att prioritera åtgärder till planen. Under ledning av kommunstyrelsen kommer ett sammanhållet arbete med åtgärderna genomföras under hösten 2023 för att få fram de åtgärder som är gemensamma och prioriterade för staden som helhet. Klimatanpassningsplanen kommer att återrapporteras till kommunfullmäktige senast under det andra kvartalet år 2024.

Utifrån stadsmiljönämndens grunduppdrag har påverkan, konsekvenser och sårbarhet till följd av olika climateffekter bedömts. Tidigare händelser och erfarenheter har kartlagts och även tidigare utförda åtgärder. Med detta som underlag har åtgärdsbehov tagits fram.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Åtgärder för klimatanpassning medför kostnader. I de flesta fall är förebyggande investeringar betydligt billigare i ett längre perspektiv, jämfört med att ta kostnaderna för konsekvenserna i efterhand.

Bedömning ur ekologisk dimension

Ett förändrat klimat innebär påverkan på ekosystemet i stort. Åtgärdsbehov har tagits fram för att minska påverkan. I alla åtgärder som genomförs behöver hänsyn tas till den ekologiska dimensionen.

Bedömning ur social dimension

Klimatförändringar påverkar olika grupper i samhället olika mycket. Vid bedömning av åtgärdsbehov och vid prioritering behöver hänsyn tas till den sociala dimensionen.

Samverkan

Förvaltningen har bedömt att samverkan inte behövs i detta fall.

Bilagor

1. Klimatanpassningsplan stadsmiljöförvaltningen

Ärendet

Kommunfullmäktige har gett ett uppdrag till stadens nämnder och styrelser att analysera klimateffekternas påverkan och konsekvenser för sin verksamhet, samt identifiera och nominera åtgärdsbehov till planen. Uppdraget ska återrapporteras till kommunstyrelsen senast under det tredje kvartalet år 2023.

Beskrivning av ärendet

Klimatanpassning innebär att rusta samhället och olika verksamheter för de nya förutsättningar som en ökad uppvärmning ger. Klimatförändringarna resulterar bland annat i mildare och blötare vintrar, stigande havsnivåer, ändrade flöden i vattendragen och längre växtsäsong. Vi får fler tillfällen med extremt väder som skyfall och värmeböljor, och det extrema vädret blir mer intensivt.

Bakgrund

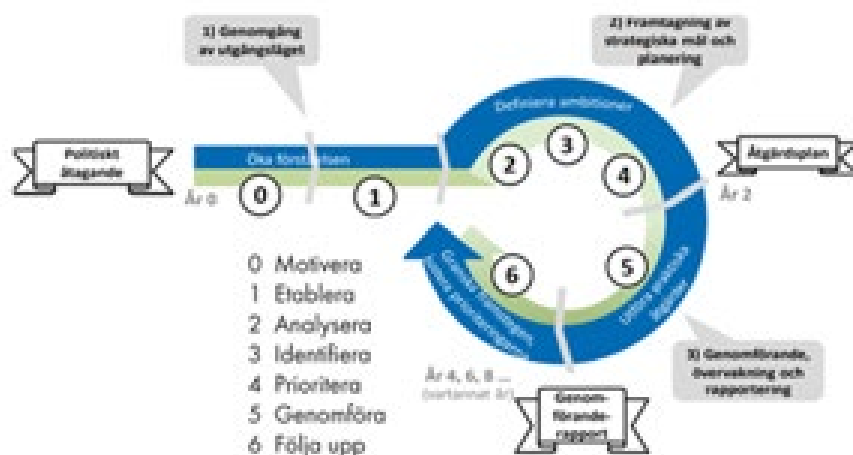
I kommunfullmäktiges budget för 2022 fick kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en klimatanpassningsplan för staden. En genomgång av nuläget pekade på behov av ett övergripande och gemensamt anpassningsarbete. Staden saknade en heltäckande bild av åtgärdsbehovet ute i verksamheterna och därmed för staden som helhet. En snabb kunskapsutveckling inom området innebär att det finns en reell risk att felaktiga och okoordinerade åtgärder tas fram. Det klimatanpassningsarbete som redan pågår behöver fångas in och knyts till en samlad process för staden.

Klimatanpassningsplanen

Syftet med klimatanpassningsplanen är att staden ska stå rustad för ett förändrat klimat där stadens verksamhet och människors livsmiljöer och hälsa kan upprätthållas. Planen ska omfatta ett brett perspektiv på samtliga klimateffekter och verksamheter där fokus ligger på staden som verksamhetsutövare och fastighetsägare. Klimatanpassningsplanen ska ge en övergripande styrning och process för stadens arbete med frågorna.

Process för framtagande av planen

Utgångspunkten i arbetet är en cyklisk process som gör det möjligt att löpande integrera ny kunskap, identifiera behov och hantera osäkerheter och förändrade förhållanden (se figur nedan).

Processen innebär ett stegvist arbete med att analysera riskerna, identifiera åtgärdsbehov, ta fram och besluta om prioriterade åtgärder, genomföra åtgärderna, samt följa upp och vid behov justera processen inför nästa cykel. Klimatanpassningsplanen blir återkommande och kan justeras och utökas över tid i takt med att beslutade åtgärder genomförs och arbetet följs upp.

För att bedöma vilka insatser som behövs och var dessa gör mest nytta för helheten, behöver arbetet ske växelvis; ett analys- och bedömningsarbete ute i verksamheterna och central samordning samt prioritering av åtgärderna under ledning av kommunstyrelsen.

Uppdrag till nämnder och styrelser för framtagande av planen

Klimatanpassningsarbetet behöver omfatta samtliga av stadens verksamheter inklusive staden som fastighetsägare. Förvaltningar och bolag behöver ta ett brett grepp i frågan och bedöma hur väl rustade de står för ett förändrat klimat utifrån de utmaningar det innebär för just deras verksamhet.

För att säkra framdrift i arbetet med planen beslutade kommunfullmäktige om ett uppdrag till stadens nämnder och styrelser att analysera klimateffekternas påverkan och konsekvenser för sin verksamhet, samt identifiera och nominera åtgärdsbehov till planen. Verksamheternas åtgärdsbedömningar ska ses som förslag till åtgärder som sammantaget utgör ett underlag för kommande steg att prioritera åtgärder till planen.

Under ledning av kommunstyrelsen kommer ett sammanhållet arbete med åtgärderna genomföras under hösten 2023 för att få fram de åtgärder som är gemensamma och prioriterade för staden som helhet. Klimatanpassningsplanen kommer att återrapporteras till kommunfullmäktige senast kvartal 2 2024.

Prioriterade områden för åtgärder

- Ras, skred och erosion som hotar samhällen, infrastruktur och företag
- Översvämning som hotar samhällen, infrastruktur och företag
- Höga temperaturer som innebär risker för hälsa och välbefinnande för människor och djur
- Brister i vattenförsörjning för enskilda, jordbruk och industri
- Biologiska och ekologiska effekter som påverkar en hållbar utveckling
- Påverkan på inhemsk och internationell livsmedelsproduktion och handel
- Ökad förekomst av skadegörare och sjukdomar samt invasiva främmande arter som påverkar människor, djur och växter
- Extremvädrets snabba förlopp, exempelvis värmebölja, översvämning, ras och skred, skogsbrand

Stadsmiljöförvaltningens arbete med åtgärdsbedömningar

Utifrån stadsmiljönämndens grunduppdrag har påverkan, konsekvenser och sårbarhet till följd av olika klimateffekter bedömts. Tidigare händelser och erfarenheter har kartlagts och även tidigare utförda åtgärder. Med detta som underlag har åtgärdsbehov tagits fram.

Klimateffekter och åtgärdsbehov

- Naturolyckor och extremväder – snabba förlopp
- Skyfall
- Värmebölja
- Översvämning från höga flöden i vattendrag
- Översvämning från högvatten i havet
- Ras, skred, erosion
- Torka
- Skogs- och markbrand
- Storm

Exempel på åtgärdsbehov:

Nya brolösningar över Lärjeån, upprustning av badplatser, plantering av träd och buskar, ombyggnad av dammar, underhåll av grusvägar i naturområden, vattenfördröjande åtgärder, inspektera och utreda kajer, skyfallslösningar, lokalt omhändertagande av dagvatten, ta fram prioriterat vägnät och spårvägnät, sol och vindskydd på bad- och lekplatser, återvätning av våtmarker, igenläggning av diken i skogsmark, inventering och bekämpning av invasiva arter, nytt sortiment av träd utifrån klimateffekter.

- Långsamverkande effekter – förändring över tid
- Ökad medeltemperatur
- Ökad luftfuktighet
- Ökad årsnederbörd
- Förlängd vegetationsperiod
- Förändrad grundvattennivå
- Förändrat snö- och istäcke
- Nollgenomgångar
- Havsnivåhöjning

Exempel på åtgärdsbehov:

Inventering och bekämpning av invasiva arter, nytt sortiment av träd utifrån klimateffekter.

- Indirekta effekter och effekter utanför Sverige
- Brist i vattenförsörjningen
- Konsekvenser för förorenad mark
- Biologiska och ekologiska förändringar
- Skadegörare, sjukdomar och invasiva främmande arter
- Påverkan på livsmedelsproduktion och handel

Exempel på åtgärdsbehov:

Nytt sortiment av träd utifrån klimateffekter.

Förvaltningens/bolagets bedömning

Åtgärdsbehoven för förvaltningen är många. Flera åtgärder har genomförts och många pågår i verksamheten, men med förändringar i klimatet kommer det att bli nödvändigt med ytterligare åtgärder.

Åtgärder för klimatanpassning medför kostnader. I de flesta fall är förebyggande investeringar betydligt billigare i ett längre perspektiv, jämfört med att ta kostnaderna för konsekvenserna i efterhand. Noggranna prioriteringar kommer att behöva göras.

Anna Säfsten

enhetschef miljö

Kerstin Elias

avdelningschef planering och investering